

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 58

София, четвъртък, 22 март

1928 г.

60. заседание

Срѣда, 21 март 1928 година.

(Открито отъ подпредседателя А. Христовъ, въ 16 ч. 35 м.)

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни) Понеже има нужното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ народни представители: Хафусъ Садъкъ Алиевъ, Петъръ Анастасовъ, Никола Аретовъ, Борисъ Наковъ Бошковъ, Стефанъ Бояджиевъ, д-ръ Владимиръ Бурилковъ, Ради Василевъ, Хюсеинъ х. Галибовъ, Стойчо Георгиевъ, Мехмедали Герай, Георги Губидѣльниковъ, Георги Данаиловъ, Стою Джуджевъ, Георги Драгневъ, д-ръ Цвѣтанъ Дяковъ, Борисъ Ефтимовъ, д-ръ Димо Желѣзовъ, Прокопий Йоловъ, Георги Казанаклиевъ, Панайотъ Тинчевъ Танчевъ, Иванъ Каранджуловъ, Левъ Кацковъ, Славейко Клисурски, Григоръ Коцевъ Лазаровъ, Коста Лулчевъ, Димитъръ Мангровъ, Христо Мариновъ, Тончо Мечкарски, Петъръ Миновъ, Генко Митовъ, Стойчо Мошановъ, Кара Али Мустафовъ, д-ръ Борисъ Николовъ, Кирилъ Ноевъ, Стоянъ Омарчевски, Иванъ Петровъ, Георги Пѣчевъ, Христо Рашковъ, Григоръ Реджовъ, Мехмедъ Алиевъ Салиевъ, Георги Семерджиевъ, Пандо Сидовъ, Георги Симеоновъ, Кирилъ Славовъ, Никола Стамболиевъ, д-ръ Константинъ Станишевъ, Константинъ Томовъ, Иванъ Хрелопановъ, д-ръ Никола Чирпанлиевъ, Георги Юртовъ, Теню Янгѣзовъ, Сотиръ Яневъ и Иванъ п. Ячевъ)

Съобщавамъ, че бюрото на събранието е разрешило отпущъ на следнитѣ народни представители:

На г. Кирилъ Славовъ — 2 дни;
 На г. Хафусъ Садъкъ Алиевъ — 2 дни;
 На г. Мехмедали Герай — 2 дни;
 На г. Мехмедъ Алиевъ Салиевъ — 2 дни;
 На г. Георги Семерджиевъ — 3 дни;
 На г. Кара-Али Мустафовъ — 2 дни;
 На г. Сотиръ Яневъ — 1 день;
 На г. Борисъ Бошковъ — 4 дни;
 На г. Теню Янгѣзовъ — 1 день;
 На г. Никола Стамболиевъ — 1 день;
 На г. Петъръ Миновъ — 3 дни;
 На г. Георги Пѣчевъ — 3 дни;
 На г. Кимонъ Георгиевъ — 4 дни и
 На г. Георги Симеоновъ — 3 дни.

За следнитѣ народни представители ще питамъ Събранието.

Народниятъ представителъ г. Пандо Сидовъ моли да му се разреши 2 дни отпущъ. Досега се е ползувалъ съ 27 дни отпущъ. Които сѣ съгласни да му се разреши исканиятъ отпущъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Хюсеинъ х. Галибовъ моли да му се разреши 2 дни отпущъ. Досега се е ползувалъ съ 28 дни отпущъ. Които сѣ съгласни да му се разреши исканиятъ отпущъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Стоянъ Омарчевски моли да му се разреши 10 дни отпущъ. Досега се е ползувалъ съ 20 дни отпущъ. Които сѣ съгласни да му се разреши исканиятъ отпущъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Пристапваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — продължение разискванията по първото четене на законопроекта за гражданското сѣдопроизводство.

Има думата народниятъ представителъ г. Вълчо Даскаловъ Вълчевъ.

В. Даскаловъ (д. сг.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Законътъ за гражданското сѣдопроизводство, законътъ отъ първостепенно значение, който въ единъ сравнително малъкъ периодъ отъ 30 години е измѣняванъ повече отъ 20 пѣти, и днесъ е сложенъ наново изцѣло за измѣнение. Тия чести измѣнения на тоя законъ показватъ, че той неспокойно е живѣлъ, че той е текълъ подобно на единъ планински потокъ, който се блѣска отъ камъкъ на камъкъ и още не може да си намѣри спокойно корито. Отъ голѣмо значение е, щото единъ законъ, особено законътъ за гражданското сѣдопроизводство, да бѣде подѣлготраенъ. Ето защо нашата най-голѣма грижа трѣбва да бѣде този законопроектъ да изковемъ преди всичко единъ траенъ законъ, като се откъснемъ отъ онова влияние, което промѣнливото настроение на нашето преходно време би указало върху насъ, и да вложимъ повече разумъ и повече предвидливостъ въ нашата дейностъ по създаването на този законъ.

Ако законътъ за гражданското сѣдопроизводство не се промѣнява така често, по него ще се създаде една богата литература, която ще бѣде отъ голѣмо значение за изясняването на многото спорни въпроси по него. Когато единъ законъ е дълготраенъ, той добива една по-голѣма авторитетностъ и по-голѣма популярностъ всрѣдъ народа, което сѣщо е отъ голѣмо значение.

Дължа да отбележа, че не въ всички срѣди отъ нашето общество сегашното измѣнение на закона за гражданското сѣдопроизводство бѣ посрещнато съ нуждната сериозностъ. Дори нѣкои тазсуетришни вестници отбелязватъ, че заседанията на Народното събрание по този законопроектъ сѣ станали досадни и едва ли не трѣбва да се прекратятъ разискванията по него. Г. г. народни представители! Донѣкъде азъ съмъ съгласенъ съ тия вестници, защото законътъ за гражданското сѣдопроизводство засѣга една материя, която е чужда на всѣкакви чувства и увлѣчения, която не създава сензации, и затова за ежедневната преса тѣзи заседания, посветени на този законопроектъ, могатъ да бѣдатъ монотонни. Обаче азъ държа на друго: че този законопроектъ, който засѣга цѣлия нашъ стопански и социаленъ животъ, изисква едно по-голѣмо внимание, една по-голѣма осторожностъ. Ако въ пленума всѣки въпросъ бѣде напълно изясненъ и убедително аргументиранъ, когато законопроектътъ бѣде изпратенъ въ комисията, тя ще може по-лесно да го прегледа и да ни го представи на второ четене.

Г. г. народни представители! Като една голѣма реформа въ настоящия законопроектъ, на пръвъ планъ изпѣква началото на писменостъта при подготовяне на дѣлата. Азъ не мога да сподѣля напълно мнението на вносителя на този законопроектъ, че писменостъта ще ни даде едно бързо правосѣдие. Безспорно, целта, която той си поставя, да

даде бързо и добро правосъдие, е повече от похвална, но аз съмтам, че пълна гаранция за едно добро правосъдие не съм само известни законоположения, а се изискват и много други условия. Водимъ, преди всичко, от началото да имаме добро правосъдие, а сетне да държим да бъде то бързо, аз съмтам, че тази писменост не само че няма да даде едно бързо правосъдие, но въ някои случаи тя може да попречи да имаме добро правосъдие.

Между аргументите въ полза на това становище, което поддържамъ, е преди всичко онзи аргумент, който лежи въ мотивите на законопроекта относно невъвеждането на писмеността въ мировите съдилища. Въ самите мотиви е казано, че по причини на целесъобразност и практичност, писмеността за дълга въ мировите съдилища не се въвежда. Като имаме предъ видъ, че мировото съдилище трябва да ни даде едно бързо правораздаване, естествено е, че писмеността може да донесе забавяне на правосъдието, раздавано от мировите съдилища. Но ако, г. г. народни представители, това е вярно за мировите съдилища, то еднакво вярно ще бъде и за окръжните съдилища, където че по-малко се иска бързина въ правораздаването.

Преди всичко писмеността служи на хората тогава, когато те не могат да се изкажат по известен въпрос. Живата реч одухотворява мисълта, тя действа непосредствено върху ума на съдията и оставя у него по-трайни следи. Устните спорове, които се водят от страни предъ съда, изясняват до най-голяма подробност дѣлото и не оставя нищо тъмно, нищо неизяснено за съда. Ето заради това предимство, което има словото, то не може да не се предпочете предъ писмеността. Обаче въ мотивите към законопроекта се казва, че началото на писмеността, така, както е сложено въ този законопроект, иде да съкрати работата и дѣлото може да се свърши още въ първото заседание. Теоритически погледнато, това е много приемливо, обаче на практика се постигатъ обратни резултати. Защото при обективните условия, при които става правораздаването у насъ — както и много преждеговоривши се изказаха въ този смисъл — не можемъ само съ законъ да създадемъ бързо правосъдие. Не съ това, че ще се икономиса едно заседание, ще се ускори правораздаването, а преди всичко като се освободи съдътъ отъ она голяма баластъ, който е натрупанъ въ съдилищата отъ войните насамъ, и като дѣлата бъдатъ насрочвани въ по-къси срокове. Като примѣръ за това ще ви посоча Върховния касационенъ съдъ, където има дѣла, които чакатъ по 2, 3, 5, години и не се насрочватъ. Въ Върховния касационенъ съдъ дѣлата се свършватъ въ едно заседание, но най-мудно вървятъ тамъ. Защо? Защото няма възможностъ дѣлата да бъдатъ насрочени въ по-късо време. Естествено е, че никога не можемъ да винимъ за това. Такава е нашата действителност. Но има окръжни съдилища въ България, които благодарение на добрата воля и упоритата енергия на съдиите съм разчистили този голямъ баластъ и днесъ могатъ да раздаватъ по-бързо правосъдие. За примѣръ ще ви посоча Видинския окръженъ съдъ. Въ този съдъ въ тоя моментъ няма нито едно висящо дѣло; всички дѣла съ свършени. Дѣлата, постъпили тамъ презъ м. януарий, съ минали вече презъ едно заседание, а тѣзи, които съ отложени, съ готови за насрочване преди още да съ изтекли сроковете за представяне на доказателствата.

Но не е само това съображението, което ме кара да не поддържамъ този принципъ на писмеността. Има друго още по-важно съображение. То е това, че принципътъ на писмеността противоречи на единъ другъ принципъ — на публичността при правораздаването у насъ. Защото, каква работа има да върши съдътъ до първото заседание? Има да върши една много важна и съществена работа, а именно допускане на доказателствата по дѣлото, въ което се изразява едва ли не повече отъ половината отъ онова, което трябва да се направи по дѣлото. Доказателствата съ, които по-нататъкъ ще командуватъ правотата на каузата на този или онзи, и въпросътъ за тѣхното допускане ще се разрешава въ разпоредителни заседания. А знайно е, че у насъ разпоредителните заседания, поради претрупаността на работата въ съдилищата, се възлагатъ обикновено не, а постоянно на единъ съдия, който ще разгледа въпросите, които има предварително да се разрешаватъ, ще направи своето заключение по тѣхъ и просто ще докладва на другите двама съдии, които, понеже не съ така добре осветлени върху материята, която ги занимава, ще се съгласяватъ съ онова, което ще имъ изнесе само този съдия.

Независимо отъ това, често пъти поради това пъкъ, че съдиите съ ангажирани извънредно много, възлага

се тази работа въ така наречените разпоредителни заседания на съдебните кандидати, които, поради малката си практика, далечъ не съ така подготвени за работата, която имъ се възлага.

Ето, г-да, по тѣзи съображения азъ идвамъ до заключение, че съ началото на писмеността няма да гарантираме едно напълно добро правосъдие.

Но, независимо отъ това, страната и нейната защита въ лицето на адвоката се поставя въ една неизвестност. Хората, които съ заинтересовани въ процеса, ще идватъ често пъти да безпокоятъ адвоката, да питатъ допустнати ли съ тѣхните доказателства; той пъкъ ще отиде да безпокой съдиите, единъ път, два пъти, защото не знае дали съ произнесли; ако съ се произнесли и не съ допустнали доказателствата, ще пита, защо е станало това, а не е станало друго; въ първото по дѣлото заседание ще се повдигнатъ редъ спорове, ще се изискатъ корекции на това определение; свидетелите съ дошли, парите съ внесени, трябва да имъ се плати възнаграждението; а всичко това е едно ново усложнение и нови прѣчки за бързото правораздаване. Съ това, г. г. народни представители, се засѣга донѣкъде и достойнството на адвоката. Българскиятъ адвокатъ е скромненъ, въпреки, че въ обществото може да има съвсемъ превратно мнение за него. Той не ще иска току-така безцеремонно да безпокои съдията и да заприлича едва ли не на описаните отъ Веласкезъ шутове на испанския владетел Карлъ V — да отваря малко вратичката, за да види презъ прозореца дали г. г. съдиите съ въ добро настроение, за да ги занимае съ въпроси или не, дали ще може да получи днесъ отговоръ или утре. Най-после, г. г. народни представители, тѣзи, които съ малко по-тепегъзи, те могатъ да влияятъ до известна степенъ върху съдията, да влияятъ върху нашето добро правосъдие. Наистина, г. г. народни представители, нашиятъ съдия е извънредно честенъ, извънредно довърчивъ, но той пъкъ и извънредно ревниво пази своята чест и е крайно подозрителенъ къмъ много лица. Това стѣснява всѣкого да се яви предъ него и затова машината ще бъдатъ ония адвокати, които ще се явятъ да искатъ тѣзи сведения. А животътъ у насъ е сложенъ така, че българинътъ отъ една дума се не разбира; той, като е миналъ може би 30—40 километра пешъ отъ село до града, иска да научи въ какво състояние е неговото дѣло.

Ето едни съображения, които мисля, че съ много сериозни и трябва да се преценятъ отъ членовете на комисията, когато ще се произнесатъ върху това важно нововъведение, което съмтамъ, че е по-скоро едно задържане на старото положение, което имаме преди последното изменение на закона за гражданското съдопроизводство отъ 1922 г. и което, покрай другото, далечъ не може да ни даде и бързо правораздаване. Защото, г-да, ще има срокъ за отговоръ на подадената искова молба, ще има другъ срокъ за допълнителната искова молба, другъ срокъ за отговора и за контра-възраженията и съ това онуй време, което би трябвало да се заеме за насрочването на дѣлото, ще се заеме отъ тѣзи срокове. Често председателътъ на окръжния съдъ ще може да насрочи някои дѣла, но понеже не съ изтекли сроковете ще ви каже: „Не мога да ги насроча, защото не съ изтекли сроковете; а тѣзи срокове съ отъ характеръ да спънатъ бързото движение на дѣлата. И затова азъ съмтамъ, че принципътъ на писмеността, който си е отишълъ, съ времето, отъ 1922 г., не трябва да го възкресяваме отново; азъ не виждамъ въ него нищо напредничаво, напротивъ, азъ съзирамъ елементъ на рутинност, на нищо сковаваще.

Б. Павловъ (д): Това никъде не се поддържа.

В. Кознички (нар. д): Голѣма грѣшка имате.

В. Даскаловъ (д. сг): Това е мое мнение.

В. Кознички (нар. д): Много погрѣшно е.

В. Даскаловъ (д. сг): Азъ не зная чие мнение тукъ въ Камарата е най-право, но съмтамъ, че мнението, което изказваме тукъ, макаръ и противно, може да служи за едно указание на много други грѣшки, които могатъ да станатъ съ настоящия законопроектъ. Ние, които творимъ правото не тукъ отъ трибуната, а въ живота, знаемъ много добре онова, което носимъ въ себе си по углавния процесъ, който е много опростотворенъ, но благодарение на тая писменостъ често пъти загубваме процесите поради това, че често съдътъ, който допуса доказателствата, за едно обстоятелство ти допуса само единъ свидетел и, по-

неже за това обстоятелство сж посочени трима, четирма свидетели, тегли по свое усмотрение заключение, че единъ свидетел е достатъчен и отхвърля даже и доказателствата. Но къде е гаранцията, че именно този единичъ свидетел ще каже истината, че той най-добре познава работата?

В. Кознички (нар. л): Това не е въпросъ на законъ.

В. Даскаловъ (д. сг): Ето защо азъ, водимъ отъ редъ съображения, които изложихъ тукъ, смѣтамъ, че писмеността въ този видъ, въ който се въвежда съ законопроекта, не е една голѣма стѣпка напредъ. Има едно положение въ сѣщия законопроектъ, че, ако доказателствата сж усложнени или всичката оная работа, която сждътъ трѣбва да извърши, има нужда отъ изяснение, сждътъ по свое усмотрение може да постанови, щото приемането на доказателствата да стане въ сѣдебно заседание. Тогава има ли една абсолютност, че сждътъ нѣма да губи заседания и че действително сме напипали най-правия пътъ?

Заедно съ принципа за писмеността върви и друго едно начало, което е действително едно голѣмо нововъведение. То се съдържа въ чл. 88 отъ настоящия законопроектъ. По силата на туй начало ищецътъ може да измѣнява основанието на иска си съ допълнителна молба, следъ като ответникътъ е получилъ преписа отъ исковата му молба. Това положение на мене се вижда тоже не отъ естество да може да отговори на нашата действителност. Защото често пѣти ще се намѣрятъ недоброевѣстници, които ще заведатъ единъ искъ на известно основание, за да узнаятъ доказателството на ответника, и когато тѣ се убедятъ, че ответникътъ или е изгубилъ документа си, или нѣщо друго е станало, ще измѣнятъ основанията си и ще отворятъ единъ новъ фронтъ за ответника, а то не е нищо друго освенъ предявяване на новъ искъ. Отъ това, първо, фискътъ губи, защото при предявяването на новъ искъ трѣбва да се платятъ нови мита и второ, нарушава се равновесието между странитѣ. Освенъ това и ответникътъ се изненадва, защото той се приготвява въ едно направление, а ищецътъ измѣнява иска си, и понеже вижда, че въ тази посока не може да се движи, понеже вижда, че въ това направление неговата кауза е компрометирана, той ще трѣбва да търси нѣкой другъ начинъ, за да може да спечели дѣлото. Азъ смѣтамъ, че г. професоръ Абрашевъ, който държи доста язвителенъ езикъ по този законопроектъ, въ този пунктъ е правъ; той дори казва, че за него това е не само изненада, но е и нѣщо недопустимо. За мене — казва той — е азбучна истина, щото моментътъ на получаването на преписа отъ исковата молба е моментъ на определяне процесуалнитѣ отношения между ищеца и ответника. Ако това е нѣщо напредничаво, трѣбва да го възприемемъ. Обаче, азъ мисля, че за нашата действителност е достатъчно това, което и досега имаме по сегашния законъ за гражданското сждопроизводство, а именно чл. 192а отъ 1 мартъ 1907 г., въ който се говори, че ищецътъ може да измѣни основанието на иска си, следъ като е получилъ преписъ отъ исковата молба, само тогава, когато ответникътъ даде своето съгласие. Въ тоя случай действително се запазва равновесието между странитѣ, защото ответникътъ има да избира: да възприема това положение или не; избирането става по неговъ добра воля.

Ето защо азъ смѣтамъ, че по-добре ще бѣде, ако оставимъ това положение, което имаме по досега действащия законъ, да продължи и напредъ, безъ да правимъ такова едно голѣмо измѣнение на чл. 192а съ сегашния чл. 88 отъ проекта.

Не може да не признаемъ, обаче, че въ настоящия законопроектъ се създаватъ други реформи, които действително целятъ едно бързо и добро правосудие. Ще се спра на чл. 23 отъ проекта, по силата на който мировитѣ сждия е длъженъ въ единъ срокъ отъ три дена да констатира факта за нарушено владение, когато за това е подадена молба и, ако има достатъчно данни, които го убеждаватъ въ това, да издаде заповѣдъ за възстановяване на владението и да наложи глоба отъ 500—2.000 на нарушителя.

Г. г. народни представители! Това нововъведение, което така незабелязано се гуши въ настоящия голѣмъ законопроектъ, има грамадно значение за нашия животъ. Опѣзи, които живѣятъ въ недра на народа, ще го разбератъ и оценятъ най-добре. Българскиятъ народъ е призързанъ извънредно много къмъ своята нива. Въ продължение на петъ вѣка робство неговиятъ погледъ е билъ обърнатъ изключително къмъ земята, тя е била неговата вѣра, тамъ е

излѣлъ той душата си. Тази психология, която се е създадала всрѣдъ народнитѣ маси въ продължение на вѣкове, живѣе и днесъ. На единъ селянинъ е странно, когато му кажешъ, че не може да бѣде наказанъ този, който му е нарушилъ владението на нивата; защото въ закона нѣма такова постановление, което да наказва нарушителя. Той се оудва на това, какъ за заграбването на чѣла нива да не може да се осѣди единъ човѣкъ, когато се осѣжда на наказание за открадването само на единъ царевиченъ кошанъ!

Ето защо това постановление на чл. 23 на проекта иде да отговори на една голѣма нужда много навремено. Дълга да отбележа, че съ това нововъведение вносителътъ на законопроекта е направилъ една голѣма крачка напредъ, защото това бѣ една нужда, която много отдавна чакаше да бѣде удовлетворена.

Друго едно нововъведение е замѣняването на касационната инстанция за малки искове, на сума до 3.000 л., съ апелативната инстанция — втората инстанция по сѣщество. При сегашното положение малкитѣ искове до 2.000 л. не виждаха втора инстанция по сѣщество, а отиваха направо до касационната инстанция. И понеже тѣ сж малки дѣла, дѣла за мировитѣ сждии, като отидатъ въ апелативния сждъ, тѣ се губятъ, не може да имъ се отладе една сериозност. Но най-важното е, че, когато една отъ странитѣ пропустне да посочи въ първата инстанция нѣкое сѣществено доказателство, тя не може втори пътъ, при касационната инстанция, да го посочи, лишава се отъ възможността да поправи грѣшката си, и, въпреки че правото е на нейна страна, тя губи дѣлото. А съ това се внася всрѣдъ народа едно недовѣрие къмъ нашето правораздаване.

Азъ поддържамъ напълно това нововъведение въ законопроекта. То е една новостъ, която ще ни даде, първо, добро правосудие и, второ, едно ускоряване на правораздаването, защото този излишенъ баластъ, който лежи сега въ апелативнитѣ сждилища, ще бѣде очистенъ и по този начинъ претрупанитѣ наши апелативни сждилища ще могатъ да различатъ голѣмия товаръ, който е легналъ върху тѣхъ, за да могатъ да дойдатъ до едно нормално положение, при което ние ще можемъ да се радваме на едно бързо правораздаване.

Въ сегашния действащ законъ за гражданското сждопроизводство сѣществувала една празнота по отношение изпълнението на решенията. Нововъведенията, които се правятъ съ законопроекта, сж отъ сѣществено значение, и ще бѣде доста смислено да се въведатъ, тъй като тѣ идатъ тоже да отговорятъ на една отдавна чакаща своето удовлетворение нужда.

Г. г. народни представители! Решението, което въ своята окончателна форма представлява вѣнеца на сложната дейностъ на сждии и страни, често пѣти остава като едно доказателство, че всичкитѣ материални сѣдства, изразходвани по воленето на процеса, и всички морални усилия на странитѣ сж останали безплодни, защото въ края на краищата това решение не може да се приведе въ изпълнение поради голѣмитѣ права, които сж били давани до сега на длъжника да обжалва решението на сжда, да протака, и т. н. И често пѣти ставатъ обжалвания не затуй, че сж основателни, а само за да печели осѣдената страна време. Въ алинея трета на чл. 665 отъ настоящия законопроектъ се предвижда глоба отъ 100 до 1.000 л. за ония недоброевѣстни длъжници, които обжалватъ решението на сжда, за да печелятъ време. А въ последната алинея на чл. 666 се казва: „Ако сждътъ признае подадената касационна жалба за неоснователна и недоброевѣстна, налага на подателя ѝ глоба отъ 200 до 2.000 л.“ Това сж все известни мѣрки, които идатъ да спѣнатъ оная недоброевѣстност, която пречи за изпълнението на решенията.

Но азъ смѣтамъ, че, ако се направи едно допълнение къмъ чл. 664 отъ законопроекта — чл. 851 отъ сегашния действащ законъ — това допълнение съвкупно съ другитѣ мѣрки, които се постановяватъ въ поменатитѣ отъ мене два члена, ще дойде действително да гарантира изпълнението на решенията и ускоряването на правораздаването.

Въ чл. 664 на настоящия законопроектъ е казано, че подадената жалба не спира действията на сждията-изпълнител по изпълнението, освенъ ако последва определение за това отъ сжда. Обаче не е казано кога сждътъ може и въ кои случаи трѣбва да постанови спиране на изпълнението. Ние имаме резултати отъ досегашната наша практика. Сждътъ по принципъ спира всѣко изпълнение на ре-

шението или определянето — каквото и да било — ако има подадена жалба по него, като се мотивира: такава е практиката на съда. Азъ съмтамъ, че когато въ чл. 664 дѣла принципътъ за свободата на действието на съдѣта-изпълнителъ и следъ подаването на жалбата, ние трѣбва да определямъ конкретно условията, при които съдѣтъ може да спре изпълнението. И като гаранция, за да не ставатъ грѣшки и различно да се практикува, съмтамъ, че отъ голѣмо значение ще бѣде ако добавимъ че съдѣтъ спира изпълнението само въ случай, когато длъжникътъ представи достатъчна гаранция — парична или имотна, безразлично е — въ размѣръ на присъдената сума заедно съ разносикътъ и евентуалнитѣ вреди и загуби, които биха се причинили отъ това забавяне. Защото вие можете да извадите единъ изпълнителенъ листъ за 200.000 л., но ще подадате жалба и ще спратъ изпълнението. Ако сте наложили секвестъръ върху нѣкои движими вещи, които могатъ лесно да се скриятъ или да се пренесатъ, вие ще търпите материални загуби, защото длъжникътъ, който предстои да бѣде екзекутиранъ за 200.000 л., нѣма да се поколебае да прибѣгне къмъ крайни срѣдства, като си смѣта, че за укриването може да бѣде наказанъ съ затворъ 6 месеца, година или две, или че може да го осѣждатъ условно, може да мине контрабанда. Затова съмтамъ, че е справедливо, когато изпълнителниятъ листъ е по мѣнителница или по записъ на заповѣдь, да се задължи осѣждениятъ, който претендира, че има основание да подаде жалба и има пълната вѣра, че ще спечели процеса, да представи гаранция. Тогава ще се очистятъ ония, които недобросъвестно подаватъ жалби и ще се намалятъ дѣлата на обжалване чрезъ съдѣта-изпълнителъ, които отрупватъ съда съ излишна работа.

Въ чл. 711 отъ законопроекта се предвижда глоба за пазачитѣ. Това е тоже умѣстно, защото и пазачитѣ играятъ една много пагубна роль за правилното и бързо изпълнение на решенията.

Чл. 647 урежда въпроса за връчването на призовкитѣ. Азъ съмтамъ, че трѣбва да се взематъ известни мѣрки, да се наложи известна глоба на недобросъвестния селски кметъ, който често пѣти държи по 2—3 месеца призовката и не я връчва на противната страна подъ претекстъ, че не е могълъ да намѣри лицето. А това става често пѣти затуй, защото лицето, на което трѣбва да връчи призовката, му е роднина, приятелъ или пъкъ по друга нѣкоя причина. Затова трѣбва да се даде срокъ, въ който кметътъ е длъженъ да връчи призовката или да я повърне, като посочи на гърба — както и днесъ става — причинитѣ, по които я връща. За недобросъвестното изпълнение на това постановление на закона да му се наложи известна глоба.

Въ заключение, за да приключа съ тази материя за доброто правосѣдие, азъ не мога да не призная и онова, което се изтъква вънъ, и въ печата, което и проф. Абрашевъ подчерта — че преди всичко добриятъ съдия ще улесни задачата най-много. Добриятъ съдия — казва той — и при не дотамъ удовлетворителни закони, ще може да ни даде едно добро правораздаване. Но той като-челъ се съмнява, че добриятъ съдия може да бѣде подпомогнатъ отъ добри помощници — въ случая визира адвокатитѣ, като имъ поставя фирмата помощници въ кавички. Той иска по единъ косвенъ начинъ да хвърли известно съмнение или нѣщо повече върху адвокатитѣ. За достойнството и за честта на помощниците на правосѣдието, азъ отхвърлямъ това мнение на г. професора, който довчера е билъ адвокатъ. И днесъ има адвокати, които по своята компетентностъ и по своята почтеностъ въ работата си, правятъ честъ на българското правораздаване. На насъ, младитѣ хора ни прави тѣжно впечатление, че мнението на тоя професоръ се свежда до уличната мѣлва. Не по този начинъ добритѣ помощници на правосѣдието ще бждатъ добре възнаградени; не по този начинъ ще можемъ да превъзпитаваме нашето общество, което и безъ това има едно много превратно мнение за помощниците на правосѣдието.

Г. г. народни представители! Едно много голѣмо и добро дѣло ще се извърши съ настоящия законопроектъ, като се премахне оная аномалия, която съществува сега въ правораздаването у насъ отъ 14 юлий 1922 г., когато се измѣни за последенъ пѣтъ законътъ за гражданското сѣдо-производство. Тогазъ, за да се постигнатъ малко по-други цели, ще кажа, дребно партизански, чл. 15 отъ сега действащия законъ се измѣни въ смисълъ, че цената на иска се определя отъ данъчната оценка, която е отъ 1910 г. и която е съ 20 или 30 пѣти по-малка отъ действителната

стойностъ на недвижимата вещь или недвижимия имотъ въ момента, когато се предявява искътъ. Съ това се целѣше преди всичко всичкитѣ по-голѣми процеси, всичкитѣ по-голѣми вещи искове да отидатъ къмъ мировия съдия и съ това — понеже тогава бѣха отнети правата на адвокатитѣ предъ мировитѣ сѣдилища — да се удари едно съслоение, като му се намали работата до минимумъ. Безспорно, на адвокатитѣ се възвърнаха правата, но положението за подсъдността на вещнитѣ искове съществува и досега. Азъ не мога да обвиня никого за това. Защото и въ критикитѣ навънъ, които се направиха по настоящия законопроектъ, се казваше, че не трѣбва да се бърза, когато се измѣнява единъ такъвъ законъ, като закона за гражданското сѣдо-производство, който има грамадно значение за нашия животъ. Естествено е, че не можеше да се бърза и по този въпросъ, и трѣбваше и той да намѣри разрешение тогава, когато се разрешатъ и редъ други сѣщо чакащи разрешеніе въпроси.

Споредъ чл. 14 на настоящия законопроектъ, въ свръзка съ чл. 105, цената на иска се определя споредъ цената на вещта въ момента на предявяването на иска. Значи, цели се, щото искътъ да бѣде оцененъ въ действителната му стойностъ. Защо съ това се отмахва една аномалия въ нашето правораздаване? Защото при тѣзи низки оценки, които не сѣ нищо друго, освенъ оценки въ златна валута, често пѣти се предявяваха предъ мировия съдия искове не за 20, 30 или 50 хиляди лева, а за стотици хиляди лева. Хората можеха да се съдятъ при мировия съдия за 50—60 декара, които струватъ 10.000 л. по старата оценка, понеже компетентността на мировия съдия е до 10.000 л. А този имотъ отъ 50—60 декара, като се продаде по 3-4 хиляди лева декарътъ, каквито сѣ действителнитѣ цени понастоящемъ, ще се получи една сума отъ 200—240 хиляди лева. А често пѣти и за 100 декара се съдятъ при мировия съдия и искътъ може да възлѣзе на 400—500 хиляди лева. Ето така се излагатъ на голѣмъ рискъ интереситѣ на странитѣ, за да икономисатъ тѣ нѣкакви мита, които сѣ много маловажно нѣщо, въ сравнение съ голѣмитѣ имъ материални интереси. Често пѣти имоти, които струватъ много скѣпо, се оценяватъ по хиляда-две хиляди лева, а има само една инстанция по същество. И тогазъ мировиятъ съдия се възвежда въ едно такова съдебно мѣсто, което има неограничена компетентностъ, стои по-горе отъ апелативния и окръжния съдъ, защото нито апелативниятъ, нито окръжниятъ съдъ може да разгледа този процесъ по същество и да допълни доказателствата за оная страна, която по една или друга причина е била възпрепятствувана да ги представи въ първата инстанция. Ето защо, казвамъ, че това нововъведение е отъ голѣмо значение, и азъ ида да го подкрепя напълно, като добавя още, че за да не става спекулиране съ това положение въ закона, щото и за въ бѣдше мировиятъ съдия да дава низки оценки по данъчнитѣ книги и адвокатитѣ или странитѣ мълчаливо да се съгласяватъ да се гледа искътъ при тази оценка, би било отъ значение да се направи една добавка къмъ това положение въ законопроекта, щото съдѣта да има право д'офисъ да се произнася върху подсъдността на дѣлата. Когато за мировия съдия е явно, че, напр., 100 декара не може да струватъ 5—10 или 15 хиляди лева, той да има право д'офисъ да постанови, е ли подсъдно това дѣло на него или не. Естествено, че ще му се дадатъ срѣдства за тази преоценка, вещи лица и пр., но освенъ това имайте предъ видъ, че той не е далечъ отъ нашия стопански, селски битъ и може да направи преценка, че 100 декара не може да струватъ 5—10 или 15 хиляди лева, а ще струватъ най-малко по 1.000 л. декара, което отива къмъ стотици хиляди лева. Съмамъ, че трѣбва да се направи една такава добавка къмъ това законоположение.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Има го въ чл. 106, алинея трета. Дава се право на съдѣта д'офисъ да се произнася.

В. Даскаловъ (д. сг.): Азъ не съмъ го челъ. Ако го има, толкува по-добре. Радвамъ се, че моето мнение предварително е било оформено. Ние не можемъ да прегледаме mot à mot този обширенъ законопроектъ, обаче, съмтамъ, че е отъ интересъ да се дадатъ мнения, които да се взематъ въ съображение.

На мировия съдия ще останатъ само дѣлата, които сѣ по неговата сила, но тѣсѣ се поставя въ положение да дава по-голѣма спешностъ на вървежа и на движението на дѣлата, понеже при това положение, което имаме днесъ, онѣзи дѣла, които трѣбва да отидатъ предъ окръжнитѣ сѣдилища, се завеждатъ предъ мировитѣ сѣдилища и тѣ сѣ

отрупани повече отколкото окръжните съдилища. Днес често пъти избягват мировия съдия, защото е много претрупан и не може въобще срок да насрочи дѣлото и въ скоро време да се свърши. Съ това се постига, следователно, едно действително ускоряване на правораздаването.

По отношение личните искове вчера г. Малинъ Паневъ се изказа, че компетентността за дѣла до 20 хиляди лева, която е дадена на мировия съдия, е голѣма, и че за личните и за вещните искове трѣбва да остане до 10 хиляди лева. Азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че за вещните искове компетентността може да бѣде до 20 хиляди лева, понеже става една нова и действителна оценка на недвижимия имотъ, но що се отнася до личните, паричните искове, граждански и търговски, азъ смѣтамъ да остане до 10 хиляди лева.

Б. Павловъ (д): Защо така смѣтате? Какъ по-сериозните искове ще дадете да ги разрешава единъ по-малъкъ съдия, а по-несериозните — единъ по-висшъ съдия? Вещните искове сѣ по-сложни искове.

В. Даскаловъ (д. сг): Азъ смѣтамъ, че вещниятъ искъ е еднакво сериозенъ, както и личниятъ. Но, за да искамъ това разграничение, азъ имамъ други съображения. Често пъти едно предзето вещно лице може по единъ вещенъ искъ да даде оценка по-голѣма, отколкото струва въ действителност дадената вещь, когато личниятъ париченъ искъ е фиксиранъ и вещното лице не може да си играе съ неговия размеръ. После, паричните задължения произхождатъ често отъ известни договори, сключени между страните и създаватъ една голѣма юридическа сложност. Често пъти мировиятъ съдия се чуди, какъ да реши едно дѣло и после какъ да го мотивира. Ние сме имали не единъ случай, мировиятъ съдия да се отнася до председателя на окръжния съдъ и да се съвещава съ него какъ да реши едно дѣло, което отъ него ще отиде въ окръжния съдъ. Не искамъ да изкажа съмнение въ съдиите, но, въ всѣки случай, не се ли нарушава тукъ принципътъ на незаинтересоваността, незаангажираността, макаръ много невинно и много косвено, съ мнението на съдия по единъ процесъ, който следъ известно време можа да дойде до негово разглеждане? За това азъ смѣтамъ, че би било удобно, ако личните искове до 10.000 л. останатъ подсѣдни на мировите съдилища, а отъ 10.000 л. нагоре — на окръжните съдилища, така както е по сега действующия законъ за гражданското съдопроизводство.

Въ свързка съ това добро правосъдие, което се цели да се добие съ този законопроектъ, ще каже, че добре е, правосъдието да бѣде достъпно за народа, да бѣде по-евтино. И действително ние виждаме, че се прави едно намаление на съдебните мита отъ 4 и 5% на 3%. Това намаление е чувствително и смѣтамъ, че то ще облекчи извънредно много особено нашето търговско съсловие, което днес преживява една голѣма парична криза и което често пъти поради високитъ мита не може да заведе дѣло. Намирамъ, че премахването на прогресивността въ налагането на митата също така е добро нѣщо. Защото, г. г. народни представители, ако при събирането на данѣка върху дохода, може да се приложи принципътъ на прогресивността, защото тамъ има нѣщо реално, върху което може да се налага данѣкъ или тежба; не е така, когато единъ ищецъ предявява искъ и му налагащъ по-голѣмъ процентъ мито, защото искътъ надминава, напр. 50.000 л. Ние забравяме, че тукъ има само една вѣроятност да спечели той дѣлото; той е предъ риска да го загуби. И значи, срещу нищо ищецътъ е билъ патоваренъ съ една прогресивна тежба, както отъ нѣкон се искаше да бѣдатъ така налагани съдебните мита.

По отношение на вещните искове може да се направи възражението, че съ поставяне действителната стойност на недвижимия имотъ се увеличава чувствително стойността на иска, и съ това ще пострада най-много селското население. Азъ смѣтамъ, г-да, че съ това намаление на съдебните мита е получено едно изравняване. Но, ако този въпросъ търпи още критика, то е, защото ние имаме едно намаление на съдебните мита отъ 4% на 3%, а имаме едно увеличение цената на недвижимитъ имоти.

Д. Икономовъ (д. сг): Отъ 200 л. днесъ декарътъ струва 3.000 л.

В. Даскаловъ (д. сг): Да вземемъ единъ примѣръ. Единъ имотъ отъ 10 декара ще го оценятъ срѣдно по емлячните книги 1.000 л. Ще плати 4% мито — 40 л.

Д. Зографски (з. в): Това е емлячната оценка.

В. Даскаловъ (д. сг): Днесъ тия 10 декара струватъ минимално 20.000 л., значи, съ 20 пъти увеличение. Ние не можемъ да оцѣтjаваме държавата, тъй както е било досега. Но можемъ ли да направимъ и тукъ нѣщо по-добро?

Д. Зографски (з. в): Намалете процента.

В. Даскаловъ (д. сг): Ние трѣбва да се справимъ съ положението, което днесъ имаме по чл. 763 отъ сегашедействующия законъ за гражданското съдопроизводство. При положението, че цената на иска е отговаряла на действителната стойност на недвижимия имотъ, имаме мита 2%.

При това положение азъ поддържамъ, щото митата за вещните искове да бѣдатъ 2%, както това е било предвидѣно по-рано въ чл. 763, преди последното измѣнение на закона, ако се не лъжа, отъ 1892 г.

По отношение на владѣтелските искове има действително едно голѣмо облекчение въ митата, защото митото се поставя върху половината отъ стойността. Така че, вмѣсто 2%, ще имаме 1%, единъ процентъ действително много нѣтъкъ, който нѣма да ошети много този, който ще иска да бѣдатъ защитени неговитъ интереси отъ съда.

Въ законопроекта сѣ предвидени и нѣкои други дребни разности, като разносикъ за призовки, които въ мировитъ съдилища ще струватъ 5 л., а въ другитъ инстанции — 10 л. Тѣзи такси не сѣ голѣми, . . .

Д. Зографски (з. в): Тѣй де; тѣ не тежатъ!

В. Даскаловъ (д. сг): . . . но азъ намирамъ, че не така добре ще се отразятъ върху душата на народа, защото и безъ това ние претрупваме ишеца съ съдебни марки, съ не знамъ какви други такси и, най-после, като му увеличимъ и призовкитъ двойно, тъй изопнати везни, колкото и малко тежестъ да туримъ върху тѣхъ, много ще натегнатъ. Та смѣтамъ, че въ това отношение може да се направи известна поправка.

По отношение на свидетелското възнаграждение, постановява се, то да бѣде до 100 л. Азъ смѣтамъ, че справедливо е да остане до 50 л. на изгубенъ день, защото до известна степенъ и свидетелствуването е една обществена тежба. Отъ друга страна, много биха се претоварили странитъ съ разносикъ по свидетелитъ, защото за единъ свидетелъ, който обикновено ще изгуби 3 дни — 1 день за идване, 1 день за връщане и 1 день за престояване въ съдилището — по 100 л. за день, това прави 300 л. и, като прибавите и за пътните 100 л. — разносикътъ ще отидатъ до 400 л. и, ако сѣ 5 души свидетелитъ, по 400 л., това прави 2.000 л. за страната. При това положение тя ще калитутира и не ще може да движи процеса нататѣкъ. Та азъ смѣтамъ, че и въ това отношение може да се направи една корекция.

Имайки предъ видъ, че съ този законопроектъ ние целимъ да дадемъ не само добро правосъдие, но и евтино правосъдие, тъй като законътъ за гражданското съдопроизводство е първиятъ прагъ, първата врата, презъ която трѣбва да мине българскитъ гражданинъ, за да се яви предъ съда и да иска отъ него да защити накърненитъ му интереси, ако ние този прагъ, тази първа врата я заключимъ съ тежки жѣлѣзни ключалки, естествено е, че съдътъ ще остане само за ония, които иматъ по-голѣма материална възможностъ да се съдятъ. Но ще кажете, че има въ закона постановление за признаване право на бедностъ. Да, но въ България, за да се признае нѣкому правото на бедностъ, то значи бедниятъ да е достигналъ въ материалното си положение дотамъ, че да не може да живѣе, г. г. народни представители. Ако нѣкои има 20 декара, нѣма да му признаятъ правото на бедностъ. Трѣбва да нѣма нищо, да не плаща никакви данѣци и да живѣе или отъ въздуха, или отъ надникарство, тъй както се казва обикновено въ митингъта на съда, когато признаятъ нѣкому правото на бедностъ.

Азъ смѣтамъ, прочее, че съ съдействието на всички г. г. народни представители, които сѣ проникнати отъ съзнанието на голѣмата нужда отъ създаването на новия законопроектъ за гражданското съдопроизводство, действително ще се създаде единъ законъ, който, като отговаря на нашитъ обективни условия, ще бѣде единъ законъ, при който гражданитъ въ България ще се радватъ на едно добро и евтино правосъдие.

Ето защо азъ ще гласувамъ за този законопроектъ съ убеждението, че много отъ несъответствията и несъобразноститъ въ него ще бѣдатъ премахнати въ комисията и, при добрата воля на всички ни, ще можемъ да дадемъ единъ добъръ законъ. (Ръкоплѣскания отъ сговориститъ)

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народния представителъ г. Герасимъ Ангеловъ.

Г. Ангеловъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Макаръ и да не съмъ познавачъ на закона за гражданското съдопроизводство, азъ взехъ думата, за да кажа нѣколко общи мисли, както по този законопроектъ, така и по други законопроекти, които, преди да станатъ закони, трѣбва да бѣдатъ разгледани отъ вѣщитѣ лица въ Камарата, каквито имаме сега тукъ и каквито сме имали и въ други камари.

Г. г. народни представители! Нѣкои отъ г. г. ораторитѣ по законопроекта за народното здраве, сѣщо и нѣкои отъ ораторитѣ по настоящия законопроектъ, казаха, че, колкото по-често се измѣнявали законитѣ, толкова тѣ били по-мѣчно прилагани. Но азъ мисля, че всички закони, макаръ и навремето да сѣ били добре създадени и за своето време да сѣ били добри, понеже оттогава до днесъ се е изминало много време, тѣ ще трѣбва наново да бѣдатъ прегледани отъ народното представителство, да бѣдатъ измѣнени, за да бѣдатъ пригодени къмъ условията на днешното време.

Г. г. народни представители! Когато се създаватъ всички закони, единствената имъ цель е да бѣдатъ полезни на народа, на държавата. Но не всички закони сѣ били обмислени така добре, както се обмисля, напр., настоящия законопроектъ и други нѣкои законопроекти, при преглеждането на които се дава възможность да бѣдатъ най-добре обмислени. Много отъ законитѣ въ миналото сѣ минавали набързо презъ Народното събрание, не сѣ могли да бѣдатъ добре изгответни, за да бѣдатъ и добре приложени, и най-после, за да бѣде контролирано тѣхното приложение, както отъ онѣзи хора, които сѣ натоварени да извършатъ тая контрола, така сѣщо и отъ законодателя.

Г. г. народни представители! Азъ ще кажа нѣколко думи за нѣкои отъ законитѣ, създадени въ миналото. Така, напр., преди нѣколко години се създаде законътъ за данѣка върху общия доходъ и законътъ за сѣдене и наказване виновниците за народната катастрофа съ прочутия чл. 4. Тия закони, обаче, не бѣха добре обмислени, не бѣха добре разгледани въ Камарата и затова тѣ не дадоха никакви резултати. Вие знаете добре, че законътъ за данѣка върху общия доходъ, който, макаръ и да целѣше да вземе нѣщо за държавата отъ оня, който е спечелилъ, се прилагаше много зле поради туй, че нѣ бѣше добре приготвенъ. При прилагането на този законъ едни хора бѣха унищожени, а други дори и не се засегнаха. Така бѣше и съ приложението на чл. 4 отъ закона за сѣдене и наказване виновниците за народната катастрофа. Сѣ този законъ се е целило да се принесе полза на обществото, да бѣдатъ наказани всички ония, които трупаха богатства тогава, когато българскитѣ войници на бойното поле проливаха кръвта си, когато нѣкои отъ тѣхъ дадоха части отъ тѣлата си, а други живота си за отечеството. Съ този законъ държавата, народното представителство е искало да накаже всички ония, които изполуваха войната за трупане на богатства. Но, за голѣмо съжаление, г. г. народни представители, вмѣсто незаконно придобититѣ печалби презъ войната да бѣдатъ внесени въ държавното съкровище, съгласно тоя законъ, тѣ влѣзоха въ джобоветѣ на хора, близки на тогавашната власть.

Г. Енчевъ (з. в): Смѣтате ли, че отговорността на тия, които незаконно забогатѣха презъ войната, е паднала, или Вие ги освобождавате отъ отговорностъ само затова, че законътъ не е приложенъ?

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя В. Димчевъ)

Г. Ангеловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ казахъ тѣзи нѣколко думи не за друго, а само за да обоснова мисълта си, че законитѣ, за да могатъ да бѣдатъ добре прилагани, за да могатъ да бѣдатъ добре разбирали и за да могатъ да бѣдатъ добре контролирани, ще трѣбва да се обсъждатъ по-обстойно, както преди да се внесатъ въ Народното събрание, така сѣщо и следъ внасянето имъ въ Народното събрание, да се обсъждатъ обстойно и отъ народното представителство, и отъ парламентарнитѣ комисии.

По отношение на днесъ предложенния законопроектъ за гражданското съдопроизводство, азъ казахъ предварително, че не съмъ вѣщъ, но намирамъ, че г. министърътъ на правосѣдието е положилъ доста много трудъ, за да може да внесе единъ добъръ законопроектъ, за да могатъ господата отъ лѣво и отъ дѣсно, въ срѣдитѣ на които има достойни юристи, да го проучатъ и въ комисията да могатъ да го проконтролиратъ, за да го направятъ пригоденъ за изпълнение.

Законътъ, който е на нѣколко пѣти допълванъ и измѣняванъ, той е все едно като нѣкоя сграда, която, ако постоянно се доправя, единъ день, когато се издигне по-високо, ще рухне, и, за да могатъ да бѣдатъ здрави основитѣ, ще трѣбва да се започне отново строежътъ ѝ.

И тѣй, нашиятъ законъ за съдопроизводството, който на нѣколко пѣти е промѣняванъ, г. министърътъ си е задалъ трудъ да може да го постави на здрави основи, да може да бѣде той контролиранъ, да може да даде възможность на съдийството у насъ, което досега е запазило авторитета на българското правосѣдие, да го прилага правилно и да може да бѣде контролирано прилагането, както на този законъ, така и на другитѣ закони не само отъ натоваренитѣ за това лица, но и отъ насъ, г-да, които създаваме законитѣ.

Но, г. г. народни представители, съ този законопроектъ, както и съ други нѣкои въ миналото, се отнематъ права на помощницитѣ, на г. г. адвокатитѣ. Вие знаете, г. г. народни представители, че презъ 1922 г. ветеринарнитѣ лѣкари искаха да се отнематъ правата на ветеринарнитѣ фелдшери, които по силата на мирния договоръ трѣбваше да напуснатъ казармата, следъ като сѣ служили по 10—15 години, за да не могатъ да бѣдатъ назначавани въ общинитѣ и окръжитѣ. Вие знаете, че въ миналата камара така сѣщо безогледно бѣха огнети нѣкои и други права на нѣкои лица, които сѣ служили съ години като водачи на взводове, полуроти и роти, че тѣ не могатъ да бѣдатъ назначавани въ полицията, по администрацията като околийски началници, пристави, стражари и т. н. Тѣй сѣщо и въ законопроекта за народното здраве, който преди нѣколко дена мина презъ Камарата, г. г. лѣкаритѣ бѣха, може би, успѣли да заличатъ нашия фелдшеръ, срѣдния медицински персоналъ, който отъ години е работилъ по санитарното ведомство. Сѣщо така и въ този законопроектъ за гражданското съдопроизводство азъ намирамъ, че съ чл. 35 и последващитѣ се отнематъ правата на ходатаитѣ, на прошеносцитѣ.

Б. Павловъ (д): Не се отнематъ никакви права. Нѣкой Ви е излѣгалъ.

Г. Ангеловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ мисля, че г. г. народнитѣ представители, които въ болшинството си сѣ адвокати, никогашъ нѣма да се съгласятъ, че въ днешно време, когато на вратитѣ на болшинството отъ гражданитѣ чука беднотията, грижата за хлѣбъ, трѣбва да се отнематъ нѣкакви права, придобити било отъ едно, било отъ другото съсловие. Не трѣбва по никой начинъ да се махне лѣвата рѣжка, за да се обгърне всичко само съ дѣсната рѣжка. И днесъ, когато се разисква този законопроектъ за гражданското съдопроизводство и когато той ще се узаконява, азъ смѣтамъ, че правата на прошеносцитѣ и ходатаитѣ, макаръ и малки, трѣбва да си останатъ така, както сѣ били досега, защото и безъ туй тия хора сѣ малко, защото постепенно, постепенно ще бѣдатъ замѣствани вече съ адвокати.

Г-да! По стария законъ за ходатаитѣ и прошеносцитѣ, бѣ разрешено да правятъ искови молби за предъ мировитѣ сѣдилища до 1.000 л. златни, които се равняватъ сега на 25.000 л. И азъ бихъ молилъ г. г. народнитѣ представители да се съгласятъ, щото и за въ бѣдеще досегашнитѣ ходатаи и прошеносци да могатъ да правятъ искови жалби и да приготвяватъ и други книжа по дѣлата, които сѣ подсѣжди на мировия сѣдия. Съ това вие, адвокатитѣ, ще подчертаете, че не искате да отнемете правата на бившитѣ ваши помощници, макаръ и съ срѣдно или по-нисше образование.

Б. Павловъ (д): Ама съ законопроекта не се отнематъ никакви права на ходатаитѣ и прошеносцитѣ, г. Ангеловъ.

Г. Ангеловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Законопроектътъ е доста обширенъ, но, както казахъ и порано, между насъ има доста добри юристи отъ дѣсно и отъ лѣво, доста съвѣстни и честни народни представители адвокати, които въ комисията ще могатъ да направятъ този законопроектъ такъвъ, щото да бѣде той лесно прилаганъ и да може да замѣсти истински стария законъ, който е изживѣлъ вече времето си.

Съ тия нѣколко думи азъ свършвамъ, като заявявамъ, че ще гласувамъ за този законопроектъ само при условие, ако се запазятъ правата на прошеносцитѣ и ходатаитѣ, които права тѣ иматъ, по стария законъ.

Министър д-ръ Т. Кулевъ: Сега тѣ се поставятъ по-добре, защото, по стария законъ, имаха право да съставятъ искови молби до 1.000 л., а по настоящия законопроектъ — до 3.000 л.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представител г. Иванъ Каранджуловъ, но той отсъствува.

Нѣма други записани.

Министър д-ръ Т. Кулевъ: Азъ ще моля да ми се даде възможностъ да се изкажа по законопроекта утре, а сега да се mine къмъ следната точка отъ дневния редъ.

Председателстващъ В. Димчевъ: Г. министърътъ на правосъдието предлага да остане за утре да даде своитѣ обяснения по законопроекта.

Които приематъ това предложение на г. министра на правосъдието, да държи своята речъ утре, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ точка втора отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за освобождаване гаранциитѣ на отчетниците, служили при Радомирското околийско управление и при Врачанското окръжно акцизно управление.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ Г. Кръстевъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 69)

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ на първо четене прочетения законопроектъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Министъръ В. Молловъ: Предлагамъ да му се даде спешностъ.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има предложение отъ г. министра на финанситѣ, да се даде спешностъ на законопроекта. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да го докладва.

Секретаръ Г. Кръстевъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за освобождаване гаранциитѣ на отчетниците, служили при Радомирското околийско управление и при Врачанското окръжно акцизно управление, при първото до 7 декемврий 1917 г., а при второто до 30 септемврий 1923 г. включително, зданията на които управления сѣ били опожарени отъ пожаритѣ, станали на 7 декемврий 1917 г. и 30 септемврий 1923 г.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Секретаръ Г. Кръстевъ (д. сг): (Чете чл. 1 — вж. прил. Т. I, № 69)

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Секретаръ Г. Кръстевъ (д. сг): (Чете чл. 2 — вж. прил. Т. I, № 69)

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема. Пристъпваме къмъ следващата точка отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за освобождаване отъ митни берии новата радиостанция при гара София и с. Кумарица.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Г. Кръстевъ (д. сг): (Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 73)

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за освобождаване отъ митни берии новата радиостанция при гара София и с. Кумарица, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 69.

Министъръ Р. Моловъ: Да се препрати въ комисията.

Председателстващъ В. Димчевъ: Законопроектътъ ще се изпрати въ надлежната комисия за разглеждане.

Пристъпваме къмъ точка четвърта отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Г. Кръстевъ (д. сг): (Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 74)

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представител г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Вземахъ думата по този законопроектъ не, за да искамъ неговото приемане по принципъ. Че той ще бѣде приетъ по принципъ отъ Народното събрание, въ това не мога да се съмнявамъ, защото предишната Камара разисква такъвъ законопроектъ, прие го по принципъ и той дълго време занимаваше парламентарната комисия по Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството, която направи едно обширно проучване и събра мненията на много заинтересовани и много компетентни. Новата легислатура на Камарата предизвика вънесето на този новъ законопроектъ. Въ него сѣ използвани всички мнения на компетентнитѣ и заинтересованитѣ лица, за да излѣзе той въ по-съвършена форма. И ако той бѣше приетъ отъ миналото Народното събрание така, както бѣше внесень тогава, то сега, когато се внася почти така, както бѣше приетъ отъ парламентарната комисия, убедень съмъ, че Народното събрание ще гласува за него по принципъ.

Вземамъ думата, г. г. народни представители, за да предизвикамъ дебати по него. Този законопроектъ не може да mine на първо четене, смѣтамъ азъ, мѣлкомъ, тъй като въ него се засѣгатъ много въпроси, които се трѣбва парламентарната комисия по Министерството на благоустройството да има предъ видъ, да ги проучи и да ги поднесе на Народното събрание въ своя докладъ. Новитѣ постановления на законопроекта за Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството, смѣтамъ, че трѣбва да спратъ вниманието на г. г. народнитѣ представители. Мотивитѣ на законопроекта говорятъ ясно за голѣмата нужда отъ неговото прокарване затова, защото досегашиятъ законъ, съ който се уреждаше или се определяше дейността, правата и задачитѣ на дирекциитѣ при Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството, не е пълень, не обгърща всички онѣзи материи, които животътъ изисква да бѣдатъ регламентирани, да бѣдатъ уредени съ законъ. Не само отношенията между разнитѣ учреждения трѣбва да бѣдатъ изяснени, за да се избѣгнатъ многобройнитѣ преписки, за които ни говори законопроектътъ въ мотивитѣ си, но трѣбва да се уредира и положението на всички, които боравятъ съ технически въпроси въ нашата страна, правата, които тѣ иматъ и отговорноститѣ, които трѣбва да носятъ, за да бѣдатъ запазени интереситѣ на българскитѣ граждани, когато ще прибѣгватъ до тѣхната услуга. Безспорно е, че всички тѣзи въпроси трѣбва да бѣдатъ уредирали съ законъ, за да може да бѣдатъ защитени правата и интереситѣ на българскитѣ граждани, а също така да бѣдатъ определени положението и правата на техницитѣ. Това показва, г. г. народни представители, че наистина законопроектътъ е навременень.

Азъ искамъ да спра вниманието ви, г. г. народни представители, върху известни въпроси, които се уреждатъ въ законопроекта и които би трѣбвало да спратъ вашето внимание, за да ги има предъ видъ комисията при обсъждането на законопроекта. Уредирайтъ се службитѣ въ Министерството на благоустройството, засѣгатъ се и идентичнитѣ, подобнитѣ служби въ другитѣ министерства. Народното събрание е сезирано съ въпроса: ще може ли то да въведе една унификация на службитѣ, които сѣ идентични, подобни една на друга; ще може ли най-сетне всички строжи държавни, окръжни и общински да ги постави подъ една обща държавна контрола на Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството?

Азъ помня оплакванията на бившия министъръ на общественитѣ сгради, сега покойникъ, предъ Парламента, какви голѣми усилия той е трѣбвало да употреби, за да създаде единъ законопроектъ за унификация на техническитѣ служби въ нашата страна, и най-сетне не успѣлъ по-

ради голѣмото съпротивление, което срещналъ оттамъ, дето той се надѣвалъ, и откъдето всѣки трѣбва да се надѣва да получи подкрепа.

Въ законопроекта се прокарва принципътъ да се унифициратъ техническиѣ служби въ нашата страна, като се правятъ нѣкои изключения, които ще трѣбва да спратъ вниманието на народнитѣ представители.

Съ законопроекта се уреждатъ службитѣ въ Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството. Г. г. народни представители! Уреждането службата на всички, които боравятъ въ това министерство, определянето на тѣхнитѣ права и задължения е една отъ важнитѣ задачи на законопроекта и тя ще трѣбва да бѣде разрешена отъ народното представителство. Но азъ се боя отъ едно нѣщо, и върху него привличамъ вниманието на народното представителство, което ще трѣбва да се изкаже, за да има предъ видъ комисията неговото мнение при разрешаването на въпроситѣ, засегнати отъ законопроекта. Нашата страна, казва се въ законопроекта, е въ кипежа на благоустройството; правятъ се разходи голѣми, за да се повдигне нашата материална култура и затова се изисква една организирана служба, за да могатъ тѣзи разходи да бѣдатъ добре и полезно използвани. Развиватъ се службитѣ въ министерството. Предъ народното представителство се поставя въпросъ: въ времената, които преживява нашата страна, ще можемъ ли въ законопроекта да развиемъ тѣзи служби тѣй, както е предвидено тѣ да бѣдатъ развити? Едно малко разширение на службитѣ се прокарва, преди всичко, съ увеличаване на отдѣленията. Безспорно, когато ще трѣбва да развиемъ тѣзи служби тѣй, както тѣ трѣбва да се развиятъ, всичкитѣ тия отдѣления сѣ и нуждни, и полезни. Но това ще трѣбва да се съпостави съ онази работа, която за сега, въ тия времена, Министерството на благоустройството ще има да извършва и съ кредититѣ, съ които то разполага, за да може да прояви своята дейностъ, своята служба. Вие знаете, че сега за сега нашитѣ бюджети не разполагатъ съ голѣми суми за строежи. Вие знаете, че въ миналогодишния бюджетъ, бюджета за 1927/1928 г., срещу една сума отъ 80.000.000 л. за персоналъ и вещевени разходи — 72.000.000 л. за персоналъ и 8.000.000 л. за вещевени разходи — бѣха предвидени около 160 милиона лева за строежъ на здания и пѣтища, една сума сравнително много малка за поддържане на всички служби въ министерството. Безспорно е, задачата на министерството, на Дирекцията на постройкитѣ не е само да строи здания, да строи пѣтища и шосета и да благоустроява въобще нашата страна съ сумитѣ, които се предвиждатъ въ бюджета. Дирекцията на постройкитѣ има и една друга задача — на контролъ, на упѣтване на строежитѣ на общественитѣ учреждения и на частнитѣ лица. Всички строежи въобще сѣ поставени подъ контрола, подъ непосредствения надзоръ на министерството, на Дирекцията за постройкитѣ. И затова тя има нужда отъ персоналъ. И когато ще разширяваме нейнитѣ служби, ние ще трѣбва да имаме и това предъ видъ. Но азъ смѣтамъ, че Народното събрание ще трѣбва да прецени положението, въ което сега се намира страната. Ще може ли изведнажъ да минемъ къмъ единъ такъвъ законъ, къмъ такова разширение на отдѣления и отъ 4, колкото сѣ сега, да ги направимъ 6? Наистина, нуждни сѣ тѣзи отдѣления, но, ако ние ги прокарваме сега съ законопроекта, азъ не зная дали нѣма да се пожелае веднага отъ дирекцията на създаденитѣ служби да бѣдатъ назначени и длѣжностни лица и ние да се намѣримъ при положението: законътъ гласуванъ, предвидени и службитѣ, и ние да бѣдемъ принудени да гласуваме съответнитѣ суми въ бюджета за тия служби.

И това не е само въ Дирекцията за постройкитѣ. Това се прокарва вече и при по-долното разпредѣление на службитѣ. Досега въ провинцията службата на министерството се завеждаше отъ окръжнитѣ инженерства и участковитѣ инженери, които се откриваха въ околнитѣ, тамъ, където има нужда. Сега, споредъ законопроекта, вече всѣка административна околия ще трѣбва да има и своя участковъ инженеръ. Желателно е, г. г. народни представители — и така е, нуждата е голѣма — въ всѣка административна околия да има единъ участковъ инженеръ, който да завежда и контролира техническиѣ работи. Но азъ смѣтамъ, че тукъ, въ Народното събрание, може да се разиска и да се помисли върху въпроса: дали тази централизация на окръжнитѣ инженерства ще трѣбва да продължава и занаятъ така, както е, и дали тая служба на инспекторитѣ въ министерството не би могла да бѣде децентрализирана, да бѣде изпратена малко по-близо до онаа непосредствена служба, която има да извършватъ:

контролиране, напѣтване и, ако щете, подбуждане на инициативи у провинциалнитѣ технически власти.

Тѣзи въпроси не сѣ малки и азъ смѣтамъ, че съ тѣхъ Народното събрание би трѣбвало да се занимае и да си каже мнението, за да го има предъ видъ комисията при разглеждане на законопроекта. Не се ли откриятъ дебати, г. г. народни представители, ще следва, че народното представителство приема този законопроектъ не само въ общитѣ му начала, но и въ всичкитѣ му нововѣдения и комисията ще трѣбва да го приеме тѣй, както Народното събрание го приема. Тогава вече комисията нѣма да се занимава съ принципитѣ, които се прокарватъ въ него, защото тѣ се приематъ отъ Народното събрание, а ще се занимае само съ подробноститѣ. Работата на комисията въ такъвъ случай ще бѣде много лека. Но отговорността вече за всички ония начала, които се прокарватъ въ законопроекта, ще бѣде поета отъ Народното събрание.

Ето защо, повтарямъ, взехъ думата само, за да привлѣка вниманието на народното представителство върху онѣзи нови начала, които се прокарватъ въ законопроекта. Върху тѣхъ смѣтамъ, че и парламентарната комисия по Министерството на благоустройството трѣбва да чуе мнението на народнитѣ представители.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представител г. Йорданъ Абаджиевъ.

Й. Абаджиевъ (з. в): Г. г. народни представители! Законопроектътъ, който ни се предлага днесъ на обсъждане, обхваща една извънредно голѣма и специална материя. Затуй би трѣбвало г. г. народнитѣ представители да иматъ по-дълго време на разположение не само за да проучатъ законопроекта, но и за да могатъ да си послужатъ съ нѣкои трудове, които сѣ послужили на г. министра на благоустройството при изработването на този законопроектъ.

Отъ друга страна, предъ видъ на това, че законопроектътъ едва снощи бѣше раздаденъ на народнитѣ представители, а днесъ се сложи на дневенъ редъ, азъ правя предложение и вѣрвамъ, че г. министърътъ на благоустройството ще се съгласи съ него, да се отложи разглеждането на законопроекта за утре, за да можемъ да го проучимъ по-добре и тогава да си кажемъ мнението.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Не може. Дебатитѣ вече почнаха.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Прави се предложение . . .

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Несвоевременно е направено това предложение. Не може да се прави такова предложение, следъ като дебатитѣ почнаха.

С. Кърлевъ (з. в): Само че Вие, г. Пѣдаревъ, самъ казахте, че отъ една година проучвате тоя законопроектъ, а другитѣ депутати едвамъ снощи го получиха и не сѣ могли да го прегледатъ.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Всички заинтересовани знаятъ тоя законопроектъ. Всѣки народенъ представител е длѣженъ да проучи тоя законопроектъ.

С. Кърлевъ (з. в): Дебатитѣ се откриха, колкото да си кажете само Вие думата. Апелирате къмъ насъ да си кажемъ думата по законопроекта, а не ни давате възможностъ да го проучимъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Прави се предложение да се отложатъ дебатитѣ по законопроекта за Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Има думата г. Министерътъ на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството.

Министъръ С. Василевъ: Г. г. народни представители! Желателно бѣше по този законопроектъ за Министерството на благоустройството да се чуятъ мненията на представителитѣ на опозиционнитѣ групи, защото, безспорно е, че законопроектътъ третира материя, която засѣга интереситѣ, ако не мога да кажа на цѣлия български народъ, то на всички държавни, обществени и изборни учреждения и на всички ония български граждани, които въ днешно време строятъ или които въ утрешния день ще строятъ.

Тоя законопроектът имаше тая съдба, че бѣ обширно разгледанъ въ последната сесия на ХХI-то обикновено Народно събрание. Когато той се разглеждаше по принципъ, по начало, на първо четене, отъ опозиционнитѣ групи се изказа само народниятъ представителъ г. Черневъ. Бѣше записанъ и г. Баралиевъ отъ името на Социалдемократическата партия, но понеже отсъствуваше, не се изказа. Отъ страна на болшинството се изказаха: бившиятъ министъръ на благоустройството, покойниятъ Янко Стояновъ, проф. Данаиловъ и проф. Петко Стайновъ.

По законопроекта тогава тукъ се развиха обширни дебати. Следъ тия дебати законопроектътъ се изпрати въ парламентарната комисия по Министерството на благоустройството. Обаче преди парламентарната комисия да се спре на законопроекта членъ по членъ, ние може би за пръвъ пътъ отъ освобождението на България досега създадохме единъ малкъ технически парламентъ. Тоя технически парламентъ заседаваше тукъ. Присъжествуваха не по-малко отъ 50 души — представители на всички технически съсловия у насъ, представители на всички строителни предприятия у насъ, на всички предприемачи и представители на нѣколко министерства, начело съ министритѣ. Ако не се лъжа, тукъ се дебатира въ продължение на 10 или 15 заседания.

Н. Пждаревъ (д. сг): Два месеца продължаваше тая работа.

Министъръ С. Василевъ: Повдигнаха се много въпроси. Съществениѣ въпроси, които спрѣха вниманието на техниците тогава, бѣха за техническата практика, за специалността и за предприемаческата правоспособностъ. Тѣзи въпроси действително отнеха много време. Азъ, който стоя начело на едно техническо министерство, при това сключенъ да говоря късо, бѣхъ тогава малко изненаданъ — изненаданъ затова, защото азъ очаквахъ отъ техниците, които тукъ дебатиратъ, да погледнатъ на същността на въпроситѣ и, ако е възможно, по-късо да говорятъ. Но ще ви кажа, че този технически парламентъ не се различа отъ настоящия парламентъ — и тамъ се говори така обширно, както обширно се говори и тукъ.

И. Януловъ (с. д): (Казва нѣщо)

Министъръ С. Василевъ: Именно искамъ да подчертая, че сега по тоя законопроектъ правите изключение.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Много естествено — не сме го прочули.

Министъръ С. Василевъ: Всичко онова, което се говори тогава въ този технически парламентъ, бѣше ценно за членоветѣ на парламентарната комисия. Следъ като се завършиха дебатитѣ въ този технически парламентъ, парламентарната комисия се оттегли на заседание. Въ комисията дойдохме до прословутия членъ, ако се не лъжа 82 или 84 — законопроектътъ тогава бѣше отъ 117 члена, сега е намаленъ на 87 члена. На този прословутъ членъ ние се спрѣхме затуй, защото се яви голѣмиятъ споръ за свободната практика и за специалността. Даже, ако обърнете внимание и на чл. 44 отъ настоящия законопроектъ, ще видите, че той е тѣй редактиранъ, щото вѣроятно е да предизвика доста дебати въ комисията. Навремето дебатитѣ въ комисията продължиха затуй, защото тамъ имаше представители отъ всички министерства, които се засѣгатъ съ този законопроектъ, имаше представители отъ всички технически корпорации у насъ. Ние трѣбваше да ги изслушаме затуй, защото материята е доста сложна и защото е специална. По този пътъ мина навремето законопроектътъ.

Следъ туй 2—3 месеца се работи наново въ министерството, за да може законопроектътъ да се яви въ тази форма, въ която ви е представенъ днесъ.

Нѣкой отъ г. г. народнитѣ представители, като сѣ очаквали, че въ днешното заседание, макаръ законопроектътъ да е вписанъ като четвъртата точка отъ дневния редъ, той нѣма да се разглежда, понеже сѣ смѣтали, че ще се дебатира по законопроекта за гражданското сѣдопроизводство и че г. министърътъ на правосѣдието ще се изкаже, ме помолиха, ако може, да се отложи разглеждането на законопроекта, за да имъ се даде възможностъ да го проучатъ. Въ случая, азъ нѣма да отида противъ волята на Парламента, той е властенъ и, ако иска, може да се съгласи съ тѣхъ. Обаче Парламентътъ даде съгласието

си въ обратна смисълъ — да се говори по законопроекта. Следователно, азъ днесъ ще трѣбва да защищавамъ законопроекта; подчинявамъ се на тази воля на Парламента и ще апелирамъ за малко търпение отъ страна на г. г. народнитѣ представители, за да кажа само нѣколко думи.

Въ законопроекта, г. г. народни представители, сѣ сложени известни положения. Тѣзи положения сѣ ограничени въ рамкитѣ на известни глави, които има въ самия законопроектъ. По-обширно да се спирамъ върху тѣхъ, мисля, че особена полза нѣма да има. Азъ мисля, че по-добре ще бѣде, ако г. г. народнитѣ представители, които нѣмаха възможностъ да се изкажатъ тукъ, проявятъ една по-голяма заинтересованостъ и дойдатъ да присѣтствуватъ въ комисията. Азъ ще бѣда крайно доволенъ, ако мога въ комисията да чуя мнението на представителитѣ на опозиционнитѣ групи, за да можемъ съ общи усилия да създадемъ единъ законопроектъ, който да изразява единната воля на цѣлия Парламентъ — и на правителствено болшинство и на опозиционно меншинство.

Апелирахъ къмъ васъ за търпение, обаче това търпение ще бѣде много малко. Азъ искамъ да бѣда извънредно краткъ въ защитата на законопроекта си затуй, защото мисля, че той нѣма нужда отъ защита. Той е много необходимъ и трѣбва да стане законъ. Заради това ще помоля г. г. народнитѣ представители да го приематъ на първо четене, като апелирамъ още единъ пътъ да се явятъ въ комисията и тамъ законопроектътъ да бѣде дебатиранъ на широко.

Ето моята дълга речъ въ защита на законопроекта. (Ръкоплѣскавия отъ сговориститѣ)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ на първо четене прочетенъ законопроектъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Ще се прати въ комисията.

Присѣжваме къмъ петата точка отъ дневния редъ — одобрение предложението за одобряване спогодбата, сключена въ Женева на 9 декемврий 1927 г. между българския и гръцки министри на финанситѣ, за уреждането задълженията между България и Гърция, произходящи отъ прилагането на конвенцията отъ 27 ноемврий 1919 г. за свободата на емиграцията на малцинствата.

Секретаръ Г. Кръстевъ (д. сг): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 68)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ В. Молловъ: Г. г. народни представители! Подписаното отъ мене съглашение въ Женева презъ м. декемврий миналата година съ гръцкия министъръ на финанситѣ и съ председателя на Смѣсената гръцко-българска комисия, споредъ приетия редъ, има характеръ на едно международно задължение, и то предъ Обществото на народитѣ. Поради туй, то ще трѣбва да мине въ Народното събрание само на едно четене; нѣма да мине като законъ, ще мине като конвенция.

Считамъ, че ще бѣде отъ интересъ за познаване съществото на въпроса и всичкитѣ подробности, при които това съглашение е било уговорено и подписано въ Женева, щото преди да бѣде то разисквано въ пленума на Народното събрание, да мине въ дветѣ комисии — по Министерството на външнитѣ работи и по Министерството на финанситѣ — за да бѣдатъ дадени тамъ въ подробности всичкитѣ освѣтления на г. г. народнитѣ представители, да се прегледа параграфъ по параграфъ — което тукъ не би могло да стане — и следъ това същото съглашение да се върне тукъ въ пленума, за да бѣде разгледано вече и подробно разисквано отъ г. г. народнитѣ представители, преди гласуването му. Считамъ, че по този начинъ ще бѣдемъ най-пълно освѣтлени по всички въпроси и страни на това съглашение.

Ще моля, следователно, да се приеме моето предложение — това съглашение ще отиде предварително въ дветѣ комисии, които навѣрно ще се събератъ утре или най-късно въ петъкъ, и следъ туй ще го разискваме тукъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ предложението на г. министра на финанситѣ — да се изпрати тази спогодба въ дветѣ комисии — по Министерството на финанситѣ и по Министерството на външнитѣ работи — за едновременно разглеждане, и подиръ това да се докладва

въ пленума, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранията приема.

Г. Марковъ (з. в): Да одобримъ сега изборитъ, които още не сѫ утвърдени, макаръ и да сѫ минали презъ комисията.

Х. Силяновъ (д. сг): Нѣма ги докладчицитъ.

Министъръ В. Молловъ: Ако би могло да се направи, нѣмамъ нищо противъ.

Х. Силяновъ (д. сг): Поповскиятъ изборъ мина.

Г. Марковъ (з. в): Да знаятъ народнитъ представители, че сѫ по конституцията законни народни представители.

Председателстващъ В. Димчевъ: Пристъпваме къмъ шестата точка отъ дневния редъ — одобрение предложението за одобрение подписания въ Ангора на 12 февруарий 1928 г. между царство България и турската република договоръ за търговия и мореплаване.

Секретаръ Г. Кръстевъ (д. сг): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 67)

Г. Петровъ (нац. л): Нека г. министърътъ на външнитъ работи направи едно изложение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата г. министърътъ на външнитъ работи.

Министъръ А. Буровъ: Г. г. народни представители! Подписаната търговска конвенция между България и Турция е резултатъ на дълго водени преговори, които сѫ били предшествувани отъ систематически изчуждения, правени съвмѣстно отъ министерствата на търговията, на финанситъ, както и отъ Външното министерство. Азъ смѣтамъ, че достигнатитъ резултати не само гарантиратъ напълно интереситъ на България и на нейната търговия, но също улесняватъ развитието на едни добросъседски и по-близки отношения съ съседната турска република.

Ако, обаче, народното представителство намира, че тази конвенция трѣбва да бѣде предметъ на едно изучаване въ съответнитъ парламентарни комисии, нѣмамъ нищо противъ да бѣде тя внесена въ тритъ заинтересувани комисии — по Външното министерство, по Министерството на финанситъ и по Министерството на търговията — където ще имамъ честта да дамъ подробни обяснения, и въ такъвъ случай дебатитъ въ пленума ще станатъ, следъ като конвенцията се върне отъ комисии. Предлагамъ, прочее, г. председателю, да се гласува едно предложение въ тази смисълъ.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ предложението на г. министра на външнитъ работи, да се изпрати конвенцията въ тритъ комисии — по Министерството на външнитъ работи, по Министерството на финанситъ и по Министерството на търговията — за разглеждане и следъ това да се докладва въ пленума, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранията приема.

Дневниятъ редъ за днесъ се изчерпи.

Ще опредѣлимъ дневния редъ за следващото заседание, което ще бѣде утре. Предлагамъ следния дневенъ редъ:

Първа точка — трето четене на законопроекта за осъществяване гаранцитъ на отчетницитъ, служили при Радомирското околийско управление и при Врачанското окръжно акцизно управление, при първото до 7 декемврий 1917 г., а при второто до 30 септемврий 1923 г. включително, зданията на които управления сѫ били опожарени отъ пожаритъ, станали на 7 декемврий 1917 г. и 30 септемврий 1923 г.

Втора точка — продължение разискванията по първото четене на законопроекта за гражданското съдопроизводство.

Г. Марковъ (з. в): Г. председателю! Искамъ думата по дневния редъ. Искамъ да направя предложение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Като свърша, ще Ви дамъ думата.

Трета точка — първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на чл. чл. 36 и 50 отъ закона за селскостопанско настаняване на бѣжанцитъ чрезъ сръдствата на заема, отпущнатъ съ съгласието на Обществото на народитъ.

Четвърта точка — одобряване предложението за осъществяване отъ митни и други берии, данѣци и такси, включително магазинажъ, употребяванитъ дрехи и вещи на частни лица и предмети на благотворителни, общински и държавни учреждения.

Пета точка — прошения по списъцитъ отъ I до VI включително.

Имате думата, г. Марковъ.

Г. Марковъ (з. в): Г. г. народни представители! Известно ви е, че земеделската парламентарна група, подкрепена отъ голѣма частъ отъ опозиционнитъ групи въ Парламента, отдавна е внесла законопроектъ за амнистия.

Отъ сговориститъ: Нѣма го г. министъръ-председателя.

Г. Марковъ (з. в): Не си затваряйте очитъ, г-да, предъ въпроса за амнистията. Този въпросъ не може да се мине така, както го минава почитаемото правителство. (Възражения отъ сговориститъ) Съвсемъ не правимъ демагогия и недейте схваща този въпросъ така — че правимъ демагогия. (Възражения отъ сговориститъ)

Азъ моля председателството да постави въ дневния редъ за утрешното заседание и законопроекта за амнистията, който законопроектъ е внесенъ въ Камарата отъ земеделската парламентарна група, заедно съ други опозиционни парламентарни групи.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представител г. Стефанъ Пѣйчевъ.

С. Пѣйчевъ (з. в): Г. г. народни представители! Знаете, че преди два дни се внесе единъ законопроектъ за борба съ тъй наречения рапиченъ бръмбаръ. Този законопроектъ е отъ голѣма важностъ, и азъ смѣтамъ, че не ще бѣде зле да бѣде поставенъ въ дневния редъ.

Министъръ В. Молловъ и министъръ А. Буровъ: Съгласни сме

С. Пѣйчевъ (з. в): Защото следъ една седмица или десетина дни ще бѣдатъ излюпени яйцата, тъй бръмбарите ще почнатъ да ядатъ рапицата и нѣма смисълъ да гласуваме законопроекта, следъ като рапицата бѣде изядена.

Азъ моля, този законопроектъ да бѣде поставенъ на дневенъ редъ.

Министъръ А. Буровъ: Позвовете ми да Ви дамъ малко обяснения по този въпросъ.

Предъ видъ спешността на нуждата взети сѫ мѣрки. Не се чака даже прокарването на този законопроектъ. Известни химикали и пр. сѫ пристигнали вече въ България и се разпредѣлятъ по селата.

Зъ всѣки случай азъ съмъ съгласенъ, този законопроектъ да бѣде поставенъ на дневенъ редъ, за да мине.

С. Пѣйчевъ (з. в): Нека се постави. Като се постави законопроектътъ на дневенъ редъ и почнемъ да го добатираме, азъ ще ви кажа за мѣрките, които взематъ агрономитъ и какво ще се постигне. Ще видите, че нѣма да се постигне никакъвъ резултатъ.

Второ предложение. По частенъ редъ е внесено отъ г. Григоръ Василевъ законодателно предложение за снабдяване съ нотариални актове безимотнитъ, оземлени съ общински мѣста въ София, Русе, Пловдивъ и другаде. Изглежда, че това предложение систематически не се поставя на дневенъ редъ, а въпросътъ е важенъ.

Министъръ В. Молловъ: Систематически не се поставяло на дневенъ редъ, а е внесено отъ членъ на болшинството!

С. Пѣйчевъ (з. в): Азъ правя предложение, и това законодателно предложение да бѣде поставено на дневенъ редъ.

Трето предложение. Нашата парламентарна група, подкрепена и отъ други групи, внесе законодателно предложение за отпускане народна пенсия на семейството на покойния народенъ борецъ Никола Петровъ. Също и това предложение не се поставя на дневенъ редъ, а семейството на покойния Никола Петровъ изнемогава въ мизерия.

Правя предложение, и това законодателно предложение да бѣде поставено на дневенъ редъ.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народния представител г. Калоянъ Маноловъ.

К. Маноловъ (зан): Г. г. народни представители! Още миналата година е внесено едно предложение за намаление износното мито на буковитъ траверси, обаче и досега то не е сложено на дневен редъ за разглеждане. Азъ мисля, че е само въ интереса на България да се постави на дневен редъ и да се приеме това предложение. Може да се изнесатъ нѣкои траверси, които не се използватъ у насъ.

Министъръ В. Молловъ: Азъ нѣмамъ нищо противъ да се постави на дневен редъ, но, ако се не лѣжа, това предложение е още въ комисията. Нека се провѣри.

К. Маноловъ (зан): То е внесено и е раздадено.

Министъръ В. Молловъ: Струва ми се, че е минало на първо четене и трѣбва да е въ комисията.

Председателстващъ В. Димчевъ: Ще се направи справка.

Министъръ В. Молловъ: Ако не е минало, ще се тури на дневен редъ.

Председателстващъ В. Димчевъ: Къмъ прочетения отъ менъ дневен редъ ще се прибави и още една точка: законопроектътъ за извънреденъ (свръхсмѣтенъ) кредитъ отъ 5 милиона лева за организиране и водене борбата съ рипичния брѣмбѣръ.

Г. Марковъ (з. в): Моля, моля. Има предложение да се постави на дневен редъ и нашето предложение за амнистия. Моля, да се гласува и то.

Председателстващъ В. Димчевъ: Моля. Най-напредъ ще гласувамъ дневния редъ така, както ви го предложихъ. Които сѣ съгласни, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Които сѣ съгласни да се постави на дневен редъ и законопроектътъ за извънреденъ (свръхсмѣтенъ) кредитъ отъ 5 милиона лева за организиране и водене на борбата съ рипичния брѣмбѣръ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Има предложение да се постави на дневен редъ и законопроектътъ за амнистия. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншинство, Събранието не приема.

Които сѣ съгласни да се постави на дневен редъ и законопроектътъ за издаване редовни нотариални актове за собственост на бездомниците въ София, Пловдивъ, Русе, Варна, Плѣвенъ и Стара-Загора, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншинство, Събранието не приема.

Г. Марковъ (з. в): Болшинство е.

С. Савовъ (д. сг): Вносителътъ го нѣма.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които сѣ съгласни да се постави на дневен редъ и законопроектътъ за отпускане народна пенсия на съпругата и малолѣтните деца на покойния народенъ борецъ Никола Петровъ, моля, да вдигнатъ рѣка, Меншинство, Събранието не приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 18 ч. 50 м.)

Подпредседатели: { **А. ХРИСТОВЪ**
В. ДИМЧЕВЪ

Секретаръ: **Г. КРЪСТЕВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народните представители: Кирилъ Славовъ, Хафузъ Садъкъ Алиевъ, Мехмедали Герай, Мехмедъ Алиевъ Салиевъ, Георги Семерджиевъ, Кара Али Мустафовъ, Сотиръ Яневъ, Борисъ Бошковъ, Теню Янгъзовъ, Никола Стамболиевъ, Петъръ Миновъ, Георги Пъчевъ, Кимонъ Георгиевъ, Георги Симеоновъ, Пандо Сидовъ, Хюсеинъ х. Галибовъ и Стоянъ Омарчевски	1085	станция при гара София и с. Кумарица (Първо четене)	1091
		4. за Министерството на общественитѣ сгради, пещицата и благоустройството (Първо четене)	1091
Законопроекти:		Предложения:	
1. за гражданското сѣдопроизводство (Първо четене — продължение разискванията)	1085	1. за одобрение спогодбата, сключена въ Женева на 9 декемврий 1927 г. между българския и грцкия министри на финанситѣ за уреждане задълженията между България и Гърция, произходящи отъ прилагането на конвенцията отъ 27 ноемврий 1919 г. за свободата на емиграцията на малцинствата (Решение да се изпрати въ съответнитѣ комисии)	1093
2. за освобождаване гаранцитѣ на отчетницитѣ, служили при Радомирското околийско управление и при Врачанското окръжно акцизно управление, при първото до 7 декемврий 1927 г., а при второто до 30 септемврий 1923 г., включително, зданията на които управления сѣ били опожарени отъ пожаритѣ, станали на 7 декемврий 1917 г. и 30 септемврий 1923 г. (Първо и второ четене)	1091	2. за одобрение подписания въ Ангора на 12 февруарий 1928 г., между царство България и Турската република договорѣ за търговия и мореплаване (Решение да се изпрати въ съответнитѣ комисии)	1094
3. за освобождаване отъ митни берин новата радио-		Дневенъ редъ за следващото заседание	1095